

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये उत्तरकाण्डे
॥ त्रिंशः सर्गः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

॥ त्रिंशः सर्गः ॥

ब्रह्मणेन्द्रजिते वरं प्रदाय तद्वन्धनत इन्द्रस्य मोचनं तदीयं पूर्वकृतमघं
स्मारयित्वा तत्कर्तृकवैष्णवयागस्यानुष्ठानाय सम्मतिदानं तं यज्ञं
पूरयित्वेन्द्रस्य स्वर्गलोके गमनम्

जिते महेन्द्रेऽतिबले रावणस्य सुतेन वै।
प्रजापतिं पुरस्कृत्य ययुर्लङ्कां सुरास्तदा ॥ 7.30.1 ॥

तत्र रावणमासाद्य पुत्रभ्रातृभिरावृतम्।
अब्रवीद् गगने तिष्ठन् सामपूर्वं प्रजापतिः ॥ 7.30.2 ॥

वत्स रावण तुष्टोऽस्मि पुत्रस्य तव संयुगे।
अहोऽस्य विक्रमौदार्यं तव तुल्योऽधिकोऽपि वा ॥ 7.30.3 ॥

जितं हि भवता सर्वं त्रैलोक्यं स्वेन तेजसा।
कृता प्रतिज्ञा सफला प्रीतोऽस्मि ससुतस्य ते ॥ 7.30.4 ॥

अयं च पुत्रोऽतिबलस्तव रावण वीर्यवान्।
जगतीन्द्रजिदित्येव परिख्यातो भविष्यति ॥ 7.30.5 ॥

बलवान् दुर्जयश्चैव भविष्यत्येव राक्षसः।
यं समाश्रित्य ते राजन् स्थापितास्त्रिदशा वशे ॥ 7.30.6 ॥

तन्मुच्यतां महाबाहो महेन्द्रः पाकशासनः।
किं चास्य मोक्षणार्थाय प्रयच्छन्तु दिवौकसः ॥ 7.30.7 ॥

अथाब्रवीन्महातेजा इन्द्रजित् समितिञ्जयः।
अमरत्वमहं देव वृणे यद्येष मुच्यते ॥ 7.30.8 ॥

ततोऽब्रवीन्महातेजा मेघनादं प्रजापतिः।
नास्ति सर्वामरत्वं हि कस्यचित् प्राणिनो भुवि ॥ 7.30.9 ॥

पक्षिणश्चतुष्पदो वा भूतानां वा महौजसाम्।
श्रुत्वा पितामहेनोक्तमिन्द्रजित् प्रभुणाव्ययम् ॥ 7.30.10 ॥

अथाब्रवीत् स तत्रस्थं मेघनादो महाबलः।
श्रूयतां या भवेत् सिद्धिः शतक्रतुविमोक्षणे ॥ 7.30.11 ॥

ममेष्टं नित्यशो हव्यैर्मन्त्रैः सम्पूज्य पावकम्।
सङ्ग्राममवतर्तुं च शत्रुनिर्जयकाङ्क्षिणः ॥ 7.30.12 ॥

अश्वयुक्तो रथो मह्यमुत्तिष्ठेत् तु विभावसोः।
तत्स्थस्यामरता स्यान्मे एष मे निश्चितो वरः ॥ 7.30.13 ॥

तस्मिन् यद्यसमाप्ते च जप्यहोमे विभावसौ।
युध्येयं देव सङ्ग्रामे तदा मे स्याद् विनाशनम् ॥ 7.30.14 ॥

सर्वो हि तपसा देव वृणोत्यमरतां पुमान्।
विक्रमेण मया त्वेतदमरत्वं प्रवर्तितम् ॥ 7.30.15 ॥

एवमस्त्विति तं चाह वाक्यं देवः पितामहः।
मुक्तश्चेन्द्रजिता शक्रो गताश्च त्रिदिवं सुराः ॥ 7.30.16 ॥

एतस्मिन्नन्तरे राम दीनो भ्रष्टामरद्युतिः।
इन्द्रश्चिन्तापरीतात्मा ध्यानतत्परतां गतः ॥ 7.30.17 ॥

तं तु दृष्ट्वा तथाभूतं प्राह देवः पितामहः।
शतक्रतो किमु पुरा करोति स्म सुदुष्कृतम् ॥ 7.30.18 ॥

अमरेन्द्र मया बुद्ध्या प्रजाः सृष्टास्तथा प्रभो।
एकवर्णाः समाभाषा एकरूपाश्च सर्वशः ॥ 7.30.19 ॥

तासां नास्ति विशेषो हि दर्शने लक्षणेऽपि वा।
ततोऽहमेकाग्रमनास्ताः प्रजाः समचिन्तयम् ॥ 7.30.20 ॥

सोऽहं तासां विशेषार्थं स्त्रियमेकां विनिर्ममे।
यद् यत् प्रजानां प्रत्यक्षं विशिष्टं तत् तदुद्धृतम् ॥ 7.30.21 ॥

ततो मया रूपगुणैरहल्या स्त्री विनिर्मिता।
हलं नामेह वैरूप्यं हल्यं तत्प्रभवं भवेत् ॥ 7.30.22 ॥

यस्या न विद्यते हल्यं तेनाहल्येति विश्रुता।
अहल्येत्येव च मया तस्या नाम प्रकीर्तितम् ॥ 7.30.23 ॥

निर्मितायां च देवेन्द्र तस्यां नार्यां सुरर्षभ।
भविष्यतीति कस्यैषा मम चिन्ता ततोऽभवत् ॥ 7.30.24 ॥

त्वं तु शक्र तदा नारी जानीषे मनसा प्रभो।
स्थानाधिकतया पत्नी ममैषेति पुरन्दर ॥ 7.30.25 ॥

सा मया न्यासभूता तु गौतमस्य महात्मनः।
न्यस्ता बहूनि वर्षाणि तेन निर्यातिता च ह ॥ 7.30.26 ॥

ततस्तस्य परिज्ञाय महास्थैर्यं महामुनेः।
ज्ञात्वा तपसि सिद्धिं च पत्न्यर्थं स्पर्शिता तदा ॥ 7.30.27 ॥

स तया सह धर्मात्मा रमते स्म महामुनिः।
आसन्निराशा देवास्तु गौतमे दत्तया तया ॥ 7.30.28 ॥

त्वं क्रुद्धस्त्विह कामात्मा गत्वा तस्याश्रमं मुनेः।
दृष्ट्वांश्च तदा तां स्त्रीं दीप्तमग्निशिखामिव ॥ 7.30.29 ॥

सा त्वया धर्षिता शक्र कामार्तेन समन्युना।
दृष्टस्त्वं स तदा तेन आश्रमे परमर्षिणा ॥ 7.30.30 ॥

ततः क्रुद्धेन तेनासि शप्तः परमतेजसा।
गतोऽसि येन देवेन्द्र दशाभागविपर्ययम् ॥ 7.30.31 ॥

यस्मान्मे धर्षिता पत्नी त्वया वासव निर्भयात्।
तस्मात् त्वं समरे शक्र शत्रुहस्तं गमिष्यसि ॥ 7.30.32 ॥

अयं तु भावो दुर्बुद्धे यस्त्वयेह प्रवर्तितः।
मानुषेष्वपि लोकेषु भविष्यति न संशयः ॥ 7.30.33 ॥

तत्रार्थं तस्य यः कर्ता त्वय्यर्थं निपतिष्यति।
न च ते स्थावरं स्थानं भविष्यति न संशयः ॥ 7.30.34 ॥

यश्च यश्च सुरेन्द्रः स्याद् ध्रुवः स न भविष्यति।
एष शापो मया मुक्त इत्यसौ त्वां तदाब्रवीत् ॥ 7.30.35 ॥

तां तु भार्या सुनिर्भर्त्स्य सोऽब्रवीत् सुमहातपाः।
दुर्विनीते विनिध्वंस ममाश्रमसमीपतः ॥ 7.30.36 ॥

रूपयौवनसम्पन्ना यस्मात् त्वमनवस्थिता।
तस्माद् रूपवती लोके न त्वमेका भविष्यति ॥ 7.30.37 ॥

रूपं च ते प्रजाः सर्वा गमिष्यन्ति न संशयः।
यत् तदेकं समाश्रित्य विभ्रमोऽयमुपस्थितः ॥ 7.30.38 ॥

तदाप्रभृति भूयिष्ठं प्रजा रूपसमन्विता।
सा तं प्रसादयामास महर्षिं गौतमं तदा ॥ 7.30.39 ॥

अज्ञानाद् धर्षिता विप्र त्वद्रूपेण दिवौकसा।
न कामकाराद् विप्रर्षे प्रसादं कर्तुमर्हसि ॥ 7.30.40 ॥

अहल्यया त्वेवमुक्तः प्रत्युवाच स गौतमः।
उत्पत्स्यति महातेजा इक्ष्वाकूणां महारथः ॥ 7.30.41 ॥

रामो नाम श्रुतो लोके वनं चाप्युपयास्यति।
ब्राह्मणार्थे महाबाहुर्विष्णुर्मानुषविग्रहः ॥ 7.30.42 ॥

तं द्रक्ष्यसि यदा भद्रे ततः पूता भविष्यसि।
स हि पावयितुं शक्तस्त्वया यद् दुष्कृतं कृतम् ॥ 7.30.43 ॥

तस्यातिथ्यं च कृत्वा वै मत्समीपं गमिष्यसि।
वत्स्यसि त्वं मया सार्धं तदा हि वरवर्णिनि ॥ 7.30.44 ॥

एवमुक्त्वा स विप्रर्षिराजगाम स्वमाश्रमम्।
तपश्चचार सुमहत् सा पत्नी ब्रह्मवादिनः ॥ 7.30.45 ॥

शापोत्सर्गाद्धि तस्येदं मुनेः सर्वमुपस्थितम्।
तत् स्मर त्वं महाबाहो दुष्कृतं यत् त्वया कृतम् ॥ 7.30.46 ॥

तेन त्वं ग्रहणं शत्रोर्यातो नान्येन वासव।
शीघ्रं वै यज यज्ञं त्वं वैष्णवं सुसमाहितः ॥ 7.30.47 ॥

पावितस्तेन यज्ञेन यास्यसे त्रिदिवं ततः।
पुत्रश्च तव देवेन्द्र न विनष्टो महारणे ॥ 7.30.48 ॥

नीतः सन्निहितश्चैव आर्यकेण महोदधौ।
एतच्छ्रुत्वा महेन्द्रस्तु यज्ञमिष्ट्वा च वैष्णवम् ॥ 7.30.49 ॥

पुनस्त्रिदिवमाक्रामदन्वशासच्च देवराट्।
एतदिन्द्रजितो नाम बलं यत् कीर्तितं मया ॥ 7.30.50 ॥

निर्जितस्तेन देवेन्द्रः प्राणिनोऽन्ये तु किं पुनः।
आश्चर्यमिति रामश्च लक्ष्मणश्चाब्रवीत् तदा ॥ 7.30.51 ॥

अगस्त्यवचनं श्रुत्वा वानरा राक्षसास्तदा।
विभीषणस्तु रामस्य पार्श्वस्थो वाक्यमब्रवीत् ॥ 7.30.52 ॥

आश्चर्यं स्मारितोऽस्म्यद्य यत् तद् दृष्टं पुरातनम्।
अगस्त्यं त्वब्रवीद् रामः सत्यमेतच्छ्रुतं च मे ॥ 7.30.53 ॥

एवं राम समुद्भूतो रावणो लोककण्टकः।
सपुत्रो येन सङ्ग्रामे जितः शक्रः सुरेश्वरः ॥ 7.30.54 ॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये
उत्तरकाण्डे त्रिंशः सर्गः ॥